

Психолого-педагогічні особливості використання медіаосвіти у сучасній школі

*Дзюбка Л.В., кандидат психол. наук, старший науковий співробітник
лабораторії психології навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка
НАПН України*

У сучасному світі людина з раннього дитинства опиняється в оточенні техносфери, більшою мірою якої є засоби масової комунікації, що стрімко розвиваються протягом двох останніх століть. Вони грають величезну роль в житті і розвитку молодого покоління.

В процесі формування особистості дитини засоби масової комунікації виконують наступні функції:

- інформаційну;
- нормативну;
- релаксаційну.

За українським педагогічним словником – медіаосвіта (англ. media education, від лат. media – засоби) – напрям у педагогіці, представники якого виступають за вивчення школярами закономірностей масової комунікації (преси, телебачення, радіо, кіно тощо). Основними завданнями медіаосвіти є підготовка нового покоління до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприймання й розуміння різної інформації, усвідомлення наслідків її впливу на психіку тощо.[2]

Оскільки предметом вивчення медіаосвіти є медіатекст, який трактують як висловлювання, які представлені в будь-якій формі та жанрі медіа (газетні та журнальні статті, телевізійні передачі, фільми, інтернетсайти, комп'ютерні ігри тощо), то і головними завданнями використання медіаресурсів у навчальному процесі будуть такі:

- навчати декодувати медіатексти, давати їм власну оцінку;
- розвивати самостійність і критичність мислення;
- навчати створювати власні висловлювання за допомогою медіатексту.

Медіапедагогіка пропонує різні креативні способи освоєння учнями таких понять, як «фабула», «сюжет», «тема», «конфлікт», «композиція», «кадр», «план», «монтаж» та ін. У найбільш загальному вигляді ці способи можна розділити на:

- «літературно-імітаційні» (написання заявок на сценарії, написання міні-сценаріїв медіатекстів та ін.);
- «театралізовано-ситуативні» (інсценізування тих чи інших епізодів медіатексту, процесу створення медіатексту й т. д.);
- «зображувально-імітаційні» (створення афіш, фотоколажів, малюнків на теми надбань медіакультури тощо).

Методика медіаосвіти шкільної аудиторії, як правило, базується на реалізації різноманітних творчих завдань. Теоретичний аналіз їх елементів, розробка й застосування їх у практиці навчання дозволяють виділити такі основні функції:

- навчальні;

- адаптаційні;
- розвивальні;
- керуючі.

Використовуються творчі, ігрові, евристичні та проблемні завдання, що істотно підвищують активність і зацікавленість учнівської аудиторії. Евристична форма проведення заняття, у ході якої дітям пропонується кілька помилкових і вірних суджень, істотно полегшує учням вирішувати аналітичні задачі і служить як би першою сходинкою до наступних ігрових і проблемних форм обговорення медіатекстів. Подібна евристична форма проведення занять особливо ефективна для учнів зі слабкою навчальною підготовкою, відсутністю незалежного, самостійного мислення. Такій аудиторії, безсумнівно, потрібні «опорні» тези, на базі яких можна сформулювати те чи інше аналітичне судження.

Наступний цикл занять складається з проблемних колективних обговорень і в рецензуванні медіатекстів. Тут можуть використовуватись такі види проблемних творчих завдань:

- співставлення й обговорення рецензій (статей, книг) професійних медіакритиків, журналістів;
- підготовка рефератів, присвячених теоретичним проблемам медіакультури;
- усні колективні обговорення (за допомогою проблемних запитань педагога) медіатекстів;
- письмові рецензії учнів на конкретні медіатексти різних видів і жанрів.

Заняття з формування вмінь аналізу й синтезу медіатекстів повинні бути спрямовані на тренування звукозорової пам'яті, на стимуляцію творчих здібностей особистості, на імпровізацію, самостійність, культуру мислення, здатність застосувати отримані знання в нових педагогічних ситуаціях, на психологічну роботу, обговорення моральних, етичних й художніх цінностей.

Відомо, що одна з основних задач медіаосвіти в сучасних умовах – формування й розвиток у учнів критичного мислення стосовно тих чи інших медіатекстів, розповсюджуваних на каналах масової комунікації.

Однак, розвиток у школярів критичного мислення неможливий без їх попереднього знайомства з типовими цілями, методами та прийомами маніпулятивного медіавпливу, його соціально-психологічними механізмами, без проблемного аналізу інформації. Знаючи конкретні прийоми подібного впливу, учні зможуть більш критично сприймати будь-яку інформацію, що надходить каналами преси, телебачення, інтернету.

Список використаних джерел

1. Бондарчук О. Дитина та ЗМІ: ефекти і впливи / О. Бондарчук // Шкільний світ. - 2003. - № 21. - С. 1 - 3.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник /С. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – С. 203.
3. Дзюбо Л.В. Медіакультура як важлива частина формування безпечної поведінки школярів //МЕДІАПСИХОЛОГІЯ: метаморфози масової свідомості в умовах інформаційної війни / Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 15 квітня 2019 р.); [за ред. Л.А. Найдюнової]. – [Електронний ресурс]. – 2019. – режим доступу:

<http://mediaosvita.org.ua/book/mediapsyhologiya...matsijnoyi-vijny/>

4. Онкович Г.В. Засоби масової комунікації у термінологічному просторі медіа-освіти / Г. В. Онкович // Дивослово. - 2007. — № 5. — С 29-31.